

Edirne Konakları ve Evleri

Ahmet Usal - Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı

Aralık 25, 2006

İçindekiler

0.1	Edirne Konakları ve Evleri	4
0.2	İttihat ve Terakki Kulübü Binası(Halk Eğitim Merkezi)	4
0.3	Harbiye Kışlası	5
0.4	Sanatlar Mektebi (Sanat Enstitüsü - Endüstri Meslek Lisesi)	5
0.5	İlhan Koman Evi	5
0.5.1	İlhan Koman Hakkında	5
0.6	Hafızağa Konağı	6
0.7	Bir Sivil Mimarlık Örneği Bahai Evi (Beyaz Ev-Rıza Bey'in Evi)	6
0.7.1	Bahailik Hakkında	6
0.7.2	Bahailer ve Edirne	6
0.8	Edirne Belediye Binası	7
0.8.1	Hurşit Paşa Hakkında	7
0.8.2	Dilaver Bey Hakkında	7

0.1 Edirne Konakları ve Evleri

Taş duvar ve sıvayla örülmüş ahşap iskelet sistemleri ile yapılırdı. Bu evler genellikle yanındaki daha yümsek saçaklara çift eğri öge ile bağlanan bir çatıyla örtülü, az derinde kalan locanın içine yerleştirilmiş merkezi girişi ile kusursuz bir simetriye sahiptir. Balkan Yarımadasının hemen her tarafında en küçüğünden en gösterişlisine kadar bütün evlerde *hayat* denilen bölümler vardır. Oda kapılarının açıldığı yer olan bu bölüm, doğrudan evin bahçesine bakan yönde 1,5 - 2 metrelik direkler üzerine dayandırılmıştır. Hayatların sonunda bir basamak yükseklikte dört köşe bir kısım ayrılarak, tahta sedirlerle çevrilirdi.

Evin harem ve selamlıklarında büyük kapıların açıldığı bahçı kısımları olan avluların uygun bir yerinde mermer bir çeşme bulunurdu. Bazı evlerde avluların ortasında küçük havuzlar, üzerine asma sardırılmış çardaklar vardı. Harem ve Selamlık avlularından birbirine geçilecek küçük kapı bulunurdu. Geçiş yolları üzerinde bulunan kentin gelişme döneminde hem artan ekonomi ve ticaret yoğunluğunu karşılamak hem de cami ve imaretlere gelir sağlamak amacıyla bir çok han, bedesten ve çarşı inşa edildi.

1417 - 1418 yılları arasında Çelebi Sultan Mehmet tarafından Mimar Alaeddin'e Eski Cami'ye vakıf olarak bir bedesten yaptırıldı. 1569 yılında Hersekli Semiz Ali Paşa'nın Mimar Sinan'a yaptırdığı Ali Paşa Çarşısı yüzotuz dükkandan oluşmaktaydı. Çarşı üç yüz metre uzunluğunda olup, altı kapılıydı. 73 kemerli, 255 metre uzunluğunda, 124 dükkandan oluşan Arasta, Sultan III.Murat tarafından Selimiye Camisine vakıf olmak üzere Mimar Davut Ağa'ya yaptırıldı.

0.2 İttihat ve Terakki Kulübü Binası(Halk Eğitim Merkezi)

Selimiye'nin doğusundaki mezarlıktan açılan kapıdan çıkarak yaklaşık 100 metre ötede, yakın tarihimizin ilginç bir dönemi sayılan İttihat ve Terakki Partisi'ne ait tarihi yapıyı görebilirsiniz. Bu örgütün en renkli lideri Talat Paşa'nın da Edirneli olduğu ve İttihat ve Terakki'nin örgütlenme sürecinde önemli yeri bulunduğu anımsanırsa; bina farklı bir ilginin de odak noktası olarak görülebilir.

1916 yılında İttihat ve Terakki Kulübü olarak Edirnelilerin yardımlarıyla yapılan bu bina Osmanlı Mimari Stilinde olup mimari çizim ve düzenlemelerinde bir Edirne Sevdalısı olarak bilinen Dr. Rıfat Osman'ın imzası bulunmaktadır.

Tavan süslemeleri görsel zenginlikler sunar. Bu süslemeler evvelden Haznedar Sinan Bey'in konaklarında da bulunmaktaydı.

1918 yılında İttihat ve Terakki kapatılınca bu bina bir süre Cemaat-i İslamiye Dairesi yapılmış, 1930'da Atatürk'ün emriyle onarım görmüştür.

Bir süre Halkevi Binası olarak kullanılan bu yapı son yıllarda yaygın eğitim ve kültür etkinlikleri için hizmet vermektedir.

0.3 Harbiye Kışlası

Bu binanın temeli Vali Hurşit Paşa tarafından 1870 yılında okul olarak atılmış ve Sultan Abdülaziz döneminde açılmıştır. 1877–78 Osmanlı-Rus Savaşında Ruslar binayı Askeri Hastahane olarak kullanmışlardır. Bina bir ara yangın geçirmiş, zamanla Muradiye yönüne başka binalar eklenmiştir.

1927–1930 yılları arası Kız İlköğretmen Okulu, 1949'dan sonra Jandarma Okulu olarak kullanılmıştır. Halk arasında Harbiye Kışlası olarak anılan bina askeri hizmetlerde kullanılmaktadır.

0.4 Sanatlar Mektebi (Sanat Enstitüsü - Endüstri Meslek Lisesi)

Edirne'deki okulların en eskisidir.

1877–1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda (93 Harbi) şehir sokaklarında kalan kimsesiz kız ve erkek çocukları sefaletten kurtarmak amacıyla Vali Rauf Paşa tarafından ıslahhane olarak kurulmuştur.

Şimdiki bina 1895 yılında Vali Abdurrahman Paşa tarafından yaptırılmış ve Sanayi Hamidiye adı verilmiştir.

0.5 İlhan Koman Evi

Yontu (Heykel) Sanatımızın en değerli isimlerinden İlhan Koman'ın doğduğu evdir.

İlhan Koman'ın doğduğu Neo-Klasik üsluptaki konak, Rum mimar ve ressam tarafından Dr.Dimsa için 1908'de yaptırılmıştır. bir bodrum ve iki kattan oluşan yapı bir doktor evi olarak planlanmıştır ve tavan resimleri ile sıva üzerine boyamalarıyla ünlüdür.

0.5.1 İlhan Koman Hakkında

Bilim, sanat ve teknik arasında fantaziyle beslenmiş bir uyum ve işbirliği üreticisi, rönesans sanatçısı ve bilim adamı olarak da tanımlanan dünyanın en ünlü yontu sanatçılarından İlhan Koman, Edirneli'dir ve 1921 yılında Kaleiçi'nde doğmuştur.

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisini bitirdikten sonra Paris'te öğrencilik, İstanbul Güzel Sanatlar ve Stockholm Sanat Akademisi'nde öğretim görevliliği yapmıştır. 1986'da Stockholm'de vefat etmiştir.

0.6 Hafızağa Konağı

Kereste ve inşaat malzemesi Romanya'dan getirilen bu bina sahibinin asıl adı Hafız Mehmet'tir. Bu binada İttihat ve Terakki Partisi'nin cemiyet olarak kuruluş döneminde gizli toplantılar yapıldığı ve toplantılara Talat Paşa ve İsmet (İnönü'nün) ilk subaylık döneminde katıldığı söylenir.

Türk İslam Mimarisi'nin tipik bir örneği durumdaki bina Edirne Valiliği'nce 2002 yılında onarılıp restore edilmiştir.

Şu anda Konak Edirne Kent Müzesi haline getirilmiş olup, Edirne kent tarihine ilişkin çok değerli belgeler ve eserler sergilenmektedir.

0.7 Bir Sivil Mimarlık Örneği Bahai Evi (Beyaz Ev-Rıza Bey'in Evi)

Dış rengi nedeniyle Edirneliler'in Beyaz Ev dedikleri, ilk sahibi nedeniyle Rıza Bey'in Evi olarak da anılan Bahai Evi, Bahailer için kutsal sayılır. Çünkü Bahai dininin kurucusu Bahauallah bir süre bu evde kalmıştır. Aslında burası Bahauallah'ın Edirne'de kaldığı beş evden biridir.

Diğer ülkelerden burayı ziyarete gelen Bahailer burada ibadet ederler.

Ev 1992 yılında onarılarak restore edilmiştir.

0.7.1 Bahailik Hakkında

Var olan dinler açısından bir öğretisi veya tarikat kabul edilmesine karşın, sosyolojik anlamda bir din; inananlarca ise en son din olduğu savunulan Bahailik İran kökenli Bahauallah tarafından kurulmuştur. *Dünya tek bir vatan ve insanlar onun vatandaşlarıdır* felsefesiyle de kendini özetleyen Bahailik, Bahauallah'ı peygamber kabul eder. Ayrıca bütün peygamberleri kabul eder ve tanır. Hayfa'da Yüce Adalet Evi adını verdikleri merkez dışında; hemen hemen dünyanın her yerinde milli mahfeller adıyla örgütlenmişlerdir.

Değişime inanırlar. Namaz, oruç ve hac gibi ibadet kuralları vardır. Oruç her yıl 2–20 Mart günleri arasında 19 gündür. 21 Mart bayramdır. Yeni yılları Nevruz'dur. Bir dünya dini olduklarını kabul eden Bahailer için 9 sayısı kutsal olup bir yıl; 19 ay, bir ay; 19 gündür.

0.7.2 Bahailer ve Edirne

Bahailer için Edirne ve Bahauallah'ın burada kaldığı evler kutsaldır ve buraya *Arzu Sır* veya *Sır Kenti* adını verirler. Müslümanlar için Kabe'nin anlamı neyse, Edirne de Bahailer için aynı anlamı taşır. Çünkü Bahauallah o dönemde Osmanlıların sınırları içinde olan İran'dan 1864 yılında, önce İstanbul'a, sonra Edirne'ye gelmiş ve Edirne'de yaklaşık 4,5 yıl yaşamıştır. Ayrıca Bahailik dininin dünyaya dönük ilk duyurusunu Edirne'den yaparak;

beklenen imam mehdiliğın Allah tarafından kendisine gönderildiğini buradan bildirmiştir.

2000–2001 yılları arasında Edirne’de Beyaz Evin yurt dışından gelen 3000’den fazla Bahai tarafından kendisine gönderildiğini buradan bildirmiştir.

Bahailerin Şükrü Paşa Mahallesiinde mezarlıkları da vardır.

0.8 Edirne Belediye Binası

Edirne Belediye Binası, Belediye hizmetlerinin verilmekte olduğu Türkiye’deki en eski binalardandır. Edirne’de Belediye örgütlenmesi 1867 yılında Edirne Valisi Hurşit Paşa döneminde gerçekleştirilmiştir.

Binanın temeli ise Belediye Başkanı Dilaver Bey tarafından 1898 yılında atılmış, değişik etkinliklerle halktan da toplanan parasal katkılarla 1900 yılında tamamlanmıştır.

Mimarı Nazif Bey’dir. On Odası, iki salonu bulunan bina iki katlıdır.

Odalarından birinde 1930 yılında Edirne’yi ziyaret eden Atatürk kaldığı için O’nun anısına düzenlenmiş olup, ziyarete açıktır.

Edirne Belediye Binası, Bulgar işgalinde Belediye Meclisi’nce Bulgar Kralı Ferdinand’a *Kral Köşkü* olarak düzenlenmiştir. Benzer durum Yunan işgali döneminde de yaşanmıştır.

0.8.1 Hurşit Paşa Hakkında

Hurşit Paşa 1866–1870 ve 1874–1875 yıllarında iki defa Edirne Valiliği görevinde bulunmuştur. Onun döneminde Adliye Dairesi ve Edirne Kalesi surları sökülerek Hastahane yapılmıştır. Ayrıca Vilayet Matbaası bu dönemde kurumuş, vilayetin ilk gazetesi çıkarılmıştır.

0.8.2 Dilaver Bey Hakkında

1865’te Edirne’de dünyaya gelmiş, özel öğretmenlerle öğrenim görmüş, zeki, dirayetli, bilgili ve belediye başkanlığı yıllarındaki renkli kişiliği ile anılır. 1898–1903 ve 1907–1910 yıllarında iki kez belediye başkanlığı görevinde bulunmuş, 1903 yılındaki büyük Kaleiçi yangınından sonra bu semtin yeniden ve bugünkü planıyla kurulmasını gerçekleştirmiştir.

Dilaver Bey, Bulgar İşgali yıllarında gördüğü işkenceler yüzünden yakalandığı hastalıklar sonrasında 15 Nisan 1919’da vefat etmiştir. Mezarı Selimiye arkasındadır. Günümüzde Kaleiçi’nde onun adıyla anılan bir mahalle mevcuttur.